

1 Úvod do MATLABu

1.1 Úvodní komentáře

Pro práci s MATLABem je vhodnější anglická klávesnice. Budeme potřebovat zejména hranaté závorky `[, ]`, apostrof `'`, zpětné lomítko `\`, symbol pro mocnění `^`.

Pokud si chcete nainstalovat MATLAB na svůj počítač (což doporučujeme), informace jsou zde: www.mff.cuni.cz/cs/math/vnitrni-zalezitosti/pocitace-a-technika/matlab.

Připravili jsme pro vás „tahák“ se základními příkazy. Ke stažení je zde: www.karlin.mff.cuni.cz/~blechta/znm/assets/MATLAB_tahak.pdf.

1.2 Proměnné

- Vytváří se za pochodu (tj. není je třeba předem definovat).
- Lze změnit typ (`p = 1`, `p = true`, `p = 1+i`).
- Příkazy pro výpis: `who`, `whos`, podívat se do panelu „Workspace“.
- Jména musí začínat písmenem, mohou následovat písmena, čísla nebo podtržítka. Pozor, lze si předefinovat vestavěnou funkci, pak nás zachraňuje příkaz `clear`.
- Existují některé předdefinované konstanty, se kterými se časem blíže potkáme: `ans`, `eps`, `Inf`, `NaN`, komplexní jednotka `i` (respektive `1i`).

1.3 Vektory a matice

Pole, tj. vektory a matice jsou základní data v MATLABu (skalár je vnímán jako pole 1×1). Při vytváření pole začínáme `[` a ukončujeme `]`, prvky zadáváme po řádcích. Mezera nebo čárka oddělují prvky na řádku, středník řádek ukončuje.

Úloha 1. Vytvořte si jednotkovou matici řádu 3 pojmenovanou jako `E`.

Transpozice `'` se může hodit při vytváření vektorů, `v = [1 2 3]'` je sloupcový vektor.

Existují příkazy pro vytvoření některých speciálních vektorů a matic, viz tahák. Zejména dvojtečková notace je užitečná.

Úloha 2. Mějme vektory `u = [6 2 4]`, `v = 1:4`, `w = [3; -4; 2; -6]` a matici `M = ones(4)`. Určete, které z následujících operací jsou definovány v MATLABu. Definované operace vyhodnoťte:

`u*v`   `u'*v`   `u*v'`   `v*w`   `w*v`   `M*v`   `M*w`   `v*M`

Pomocí hranatých závorek a středníků lze pole spojovat, pokud mají vhodný rozměr. Například pro `v=[1 2 3]'` funguje

`B = [rand(3) v]`   `C = [ones(5,3); v']`

narozdíl od `D = [eye(7) v]`. Sami vyzkoušejte.

1.4 Indexování a operace s maticemi

Pro přístup k prvkům ve vektorech a maticích používáme kulaté závorky. Můžeme přistupovat k více prvkům najednou, jestliže do kulaté závorky zadáme vektor.

Úloha 3. *Mějme vektor $v = [1 \ 3 \ 8 \ 9 \ 7 \ 9 \ 21 \ 3.5]$. Jak se vyhodnotí následující příkazy:*
`v(3)`   `v(end)`   `v(1:2:4)`   `v([1:3,end-2:end])`.

Úloha 4 (Navíc). *Pomocí dvojtečkové notace otočte pořadí prvků ve v z předchozí úlohy.*

Dvojtečka má zvláštní význam; `A(1:end,3)` lze nahradit `A(:,3)` a podobně.

Úloha 5. *Odhadněte, co dělají příkazy*

`M(1,end)`   `M(:,3)`   `M(1,:)`   `M(1:2:end,:)`   `M(1:2,2:4)`
a vyzkoušejte pro náhodnou matici `M=rand(6)`.

1.5 Matematické a vestavěné funkce

MATLAB umožňuje obvykle definované sčítání, odčítání, násobení vektorů a matic (odpovídajících rozměrů). Kromě toho umožňuje provádět specifické operace s jednotlivými prvky v poli. Takto jsou definovány takzvané tečkové operace `.*`, `./`, `.^`.

Úloha 6. *Pro vektory $v = [1 \ 2 \ 3]'$ a $w = [3 \ -1 \ 2]'$ vyzkoušejte operace*
`v.*w`   `v./w`   `v.^3`   `3.^w`

MATLAB dále obsahuje řadu vestavěných matematických funkcí (`sin`, `log`, `apod.`) jejichž vstupem mohou být i matice a vektory. Tyto operace se pak provedou pro každou jednotlivou složku a výstupem je opět matice či vektor. Vyzkoušejte pro `sin(pi*(0:0.5:2))`.

Úloha 7 (Navíc). *Odhadněte numericky limitu*

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{e^x - 1}{x}.$$

Vytvořte vektor $x = (0.1, 0.01, \dots, 0.000001)$ pomocí dvojtečkové notace a operace po složkách. Poté vyjádřete výraz $\frac{e^x - 1}{x}$. Výsledek porovnejte s analytickým řešením.

Řada funkcí pro matice, které znáte z lineární algebry, je v MATLABu naimplementována. Vyzkoušejte například

`rank`   `det`   `norm`   `eig`

Více informací o každé funkci naleznete v nápovědě (například `help norm`).

1.6 Vykreslování

MATLAB nevykresluje funkce nebo spojitě křivky, ale pouze body. Základním příkazem je `plot`. Vyzkoušejte si příkazy

`x=0:0.5:6;`
`plot(sin(x));`   a srovnejte s   `plot(x,sin(x));`

Styl čáry lze změnit, vyzkoušejte `plot(x,sin(x),'m:')`; a další možnosti si najdete v dokumentaci příkazem `doc plot`.

Výsledný graf lze doplnit např. názvem, legendou, popisky os: `title`, `legend`, `xlabel`.

Úloha 8. *Vykreslete funkci $\cos(x)$ na intervalu $(\pi, 3\pi)$ zelenou a přerušovanou („dashed“) čarou. Přidejte legendu a název grafu.*

1.7 Skripty a vlastní funkce

Skripty umožňují zapsat posloupnost příkazů, ideálně pro opakované spouštění. Příkazy jsou uloženy v textovém souboru s koncovkou `.m`. Lze vytvořit například příkazem `edit muj_skript`

Pro spuštění skriptu napište v Command window jeho název nebo v Editoru stiskněte tlačítko „Run“

Úloha 9. Vytvořme *m-file* (MATLAB skript), ve kterém postupně zrealizujeme rotaci čtverce na základě následujících bodů:

1. Zadejme v MATLABu čtverec s vrcholy $[1, 0]$, $[0, 1]$, $[-1, 0]$, $[0, -1]$ jako matice A typu 2×4 . (První řádek bude obsahovat x -ové souřadnice a druhý řádek y -ové souřadnice vrcholů.) Pomocí příkazu `fill` můžeme vykreslit např. červeně vyplněný polygon určený dvěma řádkovými vektory obsahující x -ové a y -ové souřadnice vrcholů.
2. Provedme rotaci tohoto čtverce o úhel $\theta = \pi/4$ a výsledný objekt opět vykresleme pomocí příkazu `fill` např. s modrou výplní. Abychom oba čtverce mohli porovnat, vykreslíme je do jednoho grafu pomocí příkazu `hold on`.
3. Aby měřítko na obou osách bylo stejné, použijme příkaz `axis equal tight`. Můžeme také zapnout mřížku na pozadí pomocí příkazu `grid on`.

Pro zadefinování vlastní funkce je třeba vytvořit zvláštní *m-file* (jedna funkce, jeden soubor) se jménem nové funkce, např. `NazevFunkce.m`. Hlavička souboru pak vypadá:

```
function [out1,...,outN] = NazevFunkce(in1,...inM)
```

```
% NazevFunkce: Stručný popis (volitelně)
```

```
% ...
```

```
příkazy;
```

Funkci poté spustíme takto:

```
[výstup1,...,výstupN] = NazevFunkce(vstup1,...vstupM)
```

Úloha 10 (Navazující na úlohu 9). Upravte skript z úlohy 9 jako funkci, která bude mít na vstupu matici („čtverec“) a úhel θ a výstupem bude zrotovaný čtverec.

1.8 Logické operátory, cykly a větvení kódu

Logické proměnné v MATLABu nabývají hodnot `true` a `false`. (MATLAB nicméně jako `false` vnímá i nulové číslo a jako `true` jakoukoli nenulovou hodnotu.)

Pro přehled relačních a logických operátorů (tj. těch, jejichž výstupem je `true` nebo `false`) se podívejte na tahák.

Logické proměnné se obvykle používají pro cykly a větvení kódu (podmínka `if`). V taháku najdete, jak se zapisují.

Úloha 11. Vytvořte matici 8×6 , která bude mít na pozici (i, j) hodnotu $i * (-1)^j$.

Úloha 12 (navíc, navazující na úlohu 9). Nechť R je matice, která rotuje objekty proti směru hodinových ručiček o úhel $\theta = \pi/8$ a nechť $S = 0.9 * R$. Potom matice S současně zrotuje a zmenšuje objekt. Modifikujme kód z úlohy 9, abychom dvacetkrát rotovali a zmenšili (ve stejném měřítku v každém kroku) čtverec A s vrcholy $[1, 0]$, $[0, 1]$, $[-1, 0]$, $[0, -1]$. Vykresleme obrázek obsahující všech 21 čtverců.